

"Ara com ara no hi ha alternatives al petroli"

El prestigiós sociòleg ecològic Ernest Garcia (Alacant, 1948), degà de la Facultat de Ciències Socials de la Universitat de València, acaba de publicar 'Medio Ambiente y sociedad, la civilización industrial y los límites del planeta', un autèntic compendi de la connexió entre les ciències socials i la variable ambiental. Garcia, entre d'altres qüestions, aborda els problemes de l'ús del petroli i del seu previsible declivi.

En aquest últim llibre diu que l'anàlisi ecològica no entra realment en la major part dels treballs sociològics o econòmics. S'està avançant en l'estudi d'aquesta variable per analitzar la realitat?

— S'està avançant en el desenvolupament teòric. Les propostes que responen al paradigma de l'economia o de la sociologia ecològica han madurat molt des que es van començar a formular fa trenta anys, i són propostes ja molt elaborades i coherents. La seua presència en l'ortodòxia econòmica o sociològica és molt reduïda encara, per no dir que és pràcticament nul·la. Per tant, podria dir-se que és un punt de vista madur però amb una presència marginal en el pensament econòmic i sociològic actual.

— Parla de l'elecció fàustica, que permet de creure que es pot canviar el corrent econòmic abans que arribe el col·lapse. És factible aquesta opció?

— Als inicis de l'era nuclear ja es va produir un debat intens sobre si era una opció assenyada. Quan es va decidir de seguir per aquest camí es va dir que era una aposta fàustica. Els perills eren molt grans, però es va confiar en la capacitat tecnològica per mantindre'ls controlats. La idea general és una característica molt pròpia de la modernitat en general, i de les últimes dècades de desenvolupament tecnològic molt gran, que és la de bandejar els riscos o les limitacions dels sistemes naturals fent un acte de fe. En el fons, és una religió, la de pensar que qualsevol problema el podem resoldre amb una invenció tecnològica.

— Al llibre parla de la tasca titànica de trobar fonts d'energia alternatives i de les tecnologies que les puguen fer funcionar.

És possible posar-les en marxa abans de l'ocàs del petroli?

— El problema és que no ho sap ningú. És una qüestió de fe. Avui, mirant les millors dades que hi ha a l'abast, arribe a la conclusió que l'aparició de límits pel que fa a la utilització de petroli i gas és pròxima, si no imminent. Límit no vol dir esgotament, sinó arribar a una situació en la qual l'any que ve no podrem produir més que aquest. Per tant, la idea d'una producció sempre en augment per satisfer una demanda sempre creixent no es podrà mantenir. Podem entrar en una fase en què demandes en augment derivades d'una població creixent i d'una economia de naturalesa expansiva no podran ser satisfetes. Sabem també que no hi ha alternatives ara com ara. Tothom sap que hi ha un fum d'energies que poden ser utilitzades i tecnologies que permeten utilitzar-les. La llista és llarguíssima i per tant es genera la il·lusió que no hi ha problema. La veritat és que no hi ha ara com ara cap font d'energia alternativa amb les característiques d'abundància, concentració i versatilitat dels combustibles fòssils. Ningú no sap si se'ns acudirà alguna cosa abans. Per això deia jo que és un problema de naturalesa religiosa. Tens la fe o no la tens. El que sabem és que hi ha límits pròxims. Amb tota seguretat, els viurà l'actual generació, i ara com ara no hi ha alternatives.

— Parla d'una teologia que confia cegament en l'avanç tecnològic. Vostè, enfront d'aquesta religió, demostra que hi ha una contradicció inevitable entre el progrés tecnològic i la crisi ecològica.

— Concretament entre el creixement de l'escala física de les economies i les societats humanes i la crisi ecològica. En els darrers anys hi ha hagut molta discussió

al voltant de la possibilitat que es pugui separar la riquesa de la utilització dels recursos. Fins ara no ha passat. Hi ha l'esperança que la riquesa es desmaterialitzi.

— No passa ja, que el creixement, almenys en part, s'explica per factors immaterials?

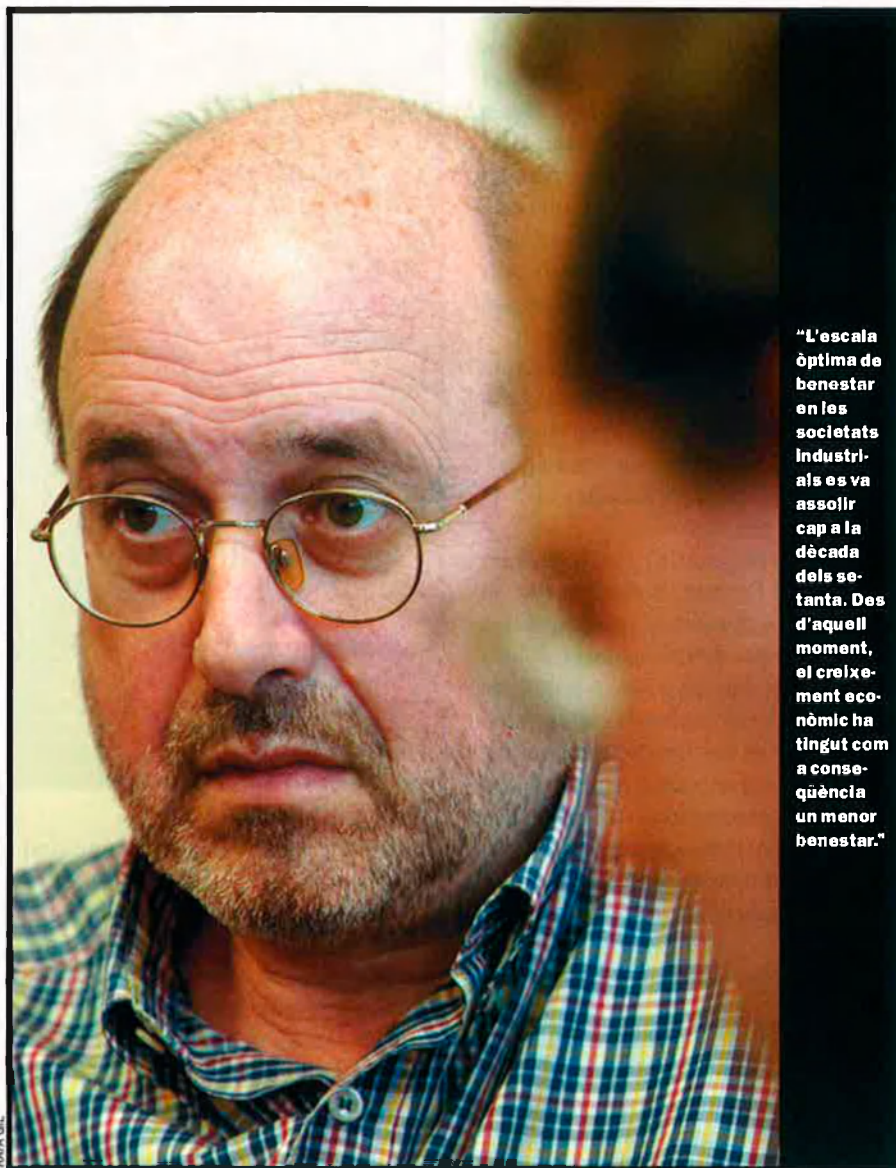
— Al mateix temps, el consum de recursos continua augmentant, encara que no tant.

— Què passarà quan la Xina es pose a consumir?

— Això ja passa. Aquestes setmanes hi ha molta discussió sobre les causes de la pujada del petroli, i una de les raons és que la demanda xinesa augmenta. Quan la Xina augmenta la demanda del petroli, passaran dues coses, una interna i una altra externa. D'una banda, la xinesa és una societat que s'ha mantingut durant molts segles en un estat d'equilibri molt delicat. Ha mantingut una població molt gran amb uns nivells de vida relativament modestos. Ara passa que una part de la Xina, el litoral i les grans ciutats, que són aproximadament un 20% de la població, està modernitzant-se molt ràpidament en el sentit occidental, i, per tant, està augmentant molt el consum de recursos de tot tipus. Hi ha un problema de desequilibri intern, perquè s'alteren els termes de l'equilibri que havia mantingut com a viable la societat xinesa durant molts segles. A escala mundial, aquest creixement significa que hi ha 200 milions més de consumidors al món, que pressionen molt sobre els recursos escassos. És una incògnita saber com acabaran aquestes dues cares del procés.

— Vostè diu que, pel que fa als països occidentals, ja fa anys que un major creixement no comporta un major benestar. Explica, per exemple, que el major índex de benestar als Estats Units va arribar durant els anys setanta. Ací, arriba un poc més tard. Aquesta afirmació està molt lluny de tot, de l'OCDE, dels ministeris d'Economia, de l'FMI...

— Jo ja sóc una mica vell, i recorde quan es va començar a parlar de la crisi de l'estat del benestar durant la crisi dels setanta, que és un dels tòpics de les ciències socials de les últimes dècades. S'ha dit una cosa absolutament contradictòria. Que d'una banda el que cal és més crei-

"L'escala òptima de benestar en les societats industrials es va assolir cap a la dècada dels setanta. Des d'aquell moment, el creixement econòmic ha tingut com a conseqüència un menor benestar."

xement econòmic, que generaria els recursos necessaris per a mantenir les prestacions socials de l'estat del benestar, i que els retalls s'havien de fer justament per remoure els obstacles al creixement econòmic. Per a mi és un misteri que un argument tan contradictori siga tan resistent. En el llibre intente arreplegar altres punts de vista que proven d'explicar aquesta situació des d'altres categories. La cosa tampoc no és tan complicada. Si ens preguntem quines són les fonts del benestar humà, trobem que vénen de tres llocs. Part ve de l'economia, de la producció de béns i de serveis, provenen del mercat o dels serveis de les administracions. Una altra font són les atencions humanes no mercantils, producte del tre-

ball domèstic o voluntari. Una altra font de benestar són serveis útils de la natura que no són produïbles. Realment, en les darreres tres dècades, la primera d'aquestes fonts ha crescut molt a costa de les altres. El creixement econòmic ha estat bàsicament augment de la satisfacció generada des de l'esfera de la producció econòmica a costa de la satisfacció obtinguda de les altres. Necessàriament, ha estat a costa de les altres. L'esfera de l'atenció voluntària demana temps. En el cas de les funcions naturals, si poses asfalt en una terra productiva ja no produeix més. Això vol dir que ha d'haver-hi un punt òptim. La idea és indiscutible. El que hi ha de nou els darrers anys és que alguna gent ho ha mesurat. La conclusió és que

aquesta escala òptima en les societats industrials es va assolir cap a la dècada dels setanta, i que des d'aquell moment, el creixement econòmic no ha tingut com a conseqüència un major benestar, sinó menor. La nostra societat està per damunt de l'escala en la qual el creixement de l'economia contribueix al benestar. Aquesta fase històrica ha contribuït molt al benestar humà, però s'ha pensat que podria continuar sempre.

—L'enfocament de què parla vostè, que mesura el creixement en funció del benestar, no ha arribat als despatxos ministerials. Els dirigents polítics tenen un posicionament més productivista que el de la mitjana de la població?

—Em fa la impressió que sí, però no n'estic segur. Per tant, és possible que un dels processos de selecció que porten una persona a ocupar determinades posicions dirigents en el sistema polític o econòmic siga el de ser més insensible a aquestes coses. Sí que és clar que tenen bones raons per a la ceguesa en aquestes coses. Com que les generacions futures no voten en les eleccions actuals ni comprenen els mercats actuals, algú que visca del vot o de la venda no les pot tenir en compte.

—Hi ha dispersió en l'espai i en el temps?

—Efectivament, els costos es desplacen fora en l'espai i en el temps, i això, per a qualsevol que visca del curt termini, reforça determinades actuacions. L'exemple del cost de l'energia nuclear et permet fer comparacions. Fa 4.500 anys que es va construir ia piràmide de Keops a Egipte, i ara mirem la gent que va fer allò amb una certa reverència. Ens podem situar mentalment en 4.500 anys en el futur. La gent que visca en aquell moment, si és que encara n'hi ha, haurà de continuar pagant la gestió dels residus nuclears de les centrals actuals. Ens podem imaginar que no ens miraran de la mateixa manera que nosaltres mirem els constructors de la piràmide de Keops. Si s'hagueren de pagar ara tots els costos, seria econòmicament inviable l'electricitat nuclear. Aquest tipus de pagaments diferits o desplaçats en l'espai és molt habitual en les societats modernes.

—En la darrera part del llibre, en què parla dels valors ecològics de la gent, as-

"Pel que fa a la construcció al litoral, hi ha un desajust entre un punt de vista que està ja molt clar per a la gent i la incapacitat de les classes dirigents de pensar un altre model de creixement."

segura que hi ha una preocupació almenys aparent per alguns problemes com ara la destrucció del litoral, i l'actuació dels polítics és completament contrària a aquesta preocupació. És aquesta devastació del litoral un exemple de la desconexió entre el productivisme dels polítics i les preocupacions de la gent?

—Aquest és un tema que en la consciència ciutadana al País Valencià està madur. Si fem avui una enquesta, el 90% de la població estaria a favor d'una moratòria en la construcció en el litoral. Els polítics, en canvi, en la seua pràctica estan a favor que no s'aturen, i ho demos-

"Pensar que qualsevol problema el podem resoldre amb una invenció tecnològica és un acte de fe"

tren tots els dies polítics de tots els colors i de totes les ideologies. Hi ha una llaga discussió al voltant de per què passa això, des de l'anàlisi de quins són els grups de pressió més poderosos en els cercles polítics fins a elements de dinàmica de funcionament dels ajuntaments. Hi ha moltes explicacions, però el fet és que ja és una evidència per a la immensa majoria de la població que això no pot continuar anant massa lluny, que està molt per damunt de qualsevol escala racional, i que és una incapacitat notable del sistema d'institucions econòmiques i polítiques per respondre a aquesta consciència. Hi ha un conflicte molt gros entre el curt termini i el llarg termini, perquè a mi em sembla evident que uns quants anys més de la dinàmica que vivim conduiran a un col·lapse.

—També parlem d'un estrès global en l'ús de l'aigua, que té manifestacions regionals molt agudes. El conflicte al voltant dels transvasaments del Xúquer i de l'Ebre és un exemple d'aquestes manifestacions?

—Sí que ho és. La qüestió de l'aigua, a diferència d'altres recursos, és que no se'n pot fer un model global perquè la distribució és molt irregular i la capacitat de desplaçament limitada. Els problemes, per tant, són regionalitzats. Això significa que l'escala en la qual es pot plantejar l'estrès hídric és regional, i això és el que passa amb els transvasaments. El problema té molts matisos. Un és el conflicte entre la cultura hidràulica de la canalització i una cultura hidràulica que entenga la funció ecològica dels rius. Uns altres són els impactes en els ecosistemes de les desviacions. Si canviem les condicions hídriques de zones forçant els sistemes naturals, hi ha tota una sèrie d'efectes imprevistos. S'han produït algunes catàstrofes grandioses com a conseqüència d'això. Un tercer nivell del problema són els usos i els efectes dels usos. Si l'aigua és necessària per a continuar urbanitzant el litoral, potser és que aquest procés no ha de continuar. Si volem més agricultura de regadiu, tampoc no té massa sentit en el context de l'agricultura europea, mantinguda a base de subvencions.

Miquel Calvet